

Regeling elektronisch depot KB

Deze regeling is tot stand gekomen in overleg tussen het Nederlands Uitgeversverbond en de Koninklijke Bibliotheek (KB) na een evaluatie van de regeling uit 1999. Deze geactualiseerde regeling is op 20 juni 2005 goedgekeurd door het algemeen bestuur van het Nederlands Uitgeversverbond.

1. Deponeren van elektronische publicaties

De leden van het Nederlands Uitgeversverbond verklaren zich bereid alle elektronische publicaties met Nederlandse imprint, zoals in de toelichting omschreven, bij de KB te deponeren. Publicaties, zowel de eerste uitgave als in beginsel de daaropvolgende updates, zouden moeten worden aangeleverd zoals zij op de markt worden gebracht, dat wil zeggen - voor zover van toepassing - in de originele verpakking, en met bijbehorende retrieval software en handleiding of documentatie in gedrukte of elektronische vorm. Voor het deponeren is de inhoud bepalend en niet de drager. Net zoals voor gedrukt materiaal bepaalt de KB welke categorieën publicaties voor deponeren in aanmerking komen. Vervolgens bepaalt de uitgever welke specifieke publicaties aan de criteria voor levering aan het depot voldoen. De KB zal nadere afspraken maken met de betrokken uitgevers indien gedurende een kalenderjaar veelvuldig nieuwe updates verschijnen. Indien er van een zelfde uitgave meer dan een versie wordt uitgegeven met het oog op verschillende besturingssystemen of apparatuur, kan worden volstaan met deponeren van één versie, naar keuze van de KB.

Deponeren van elektronische publicaties bij de KB impliceert opslag in (de computer van) de KB. De KB mag de elektronische publicaties direct na levering door de uitgever laden in en opslaan op het eigen informatienetwerk, met inachtneming van de in deze regeling aangegeven beperkingen. De KB is zelf geheel verantwoordelijk voor de installatie van de elektronische publicaties, het beheer van het informatienetwerk, en de beschikbaarstelling van de benodigde software voor het gebruik van de elektronische publicaties.

2. Beschrijving

De KB beschrijft alle gedeponeerde elektronische publicaties in het kader van de Nederlandse Bibliografie ('de Brinkman'). De beschrijvingen worden wekelijks gepubliceerd in NetUit, de online bibliografische informatiedienst van de KB en worden opgenomen in de online publiekscatalogus van de KB, beide toegankelijk via Internet. Door de snelle verspreiding van bibliografische gegevens draagt de KB zorg voor actuele informatie over Nederlandse elektronische publicaties in binnen- en buitenland.

3. Bewaring

De KB bewaart de elektronische publicaties in haar computersysteem onder optimale materiële condities. Permanente bewaring is gewaarborgd. Onder meer in samenwerking met andere nationale bibliotheken in Europa doet de KB onderzoek naar methoden en technieken voor de bewaring van elektronische publicaties voor onbepaalde tijd.

De KB zal de maatregelen nemen die nodig zijn voor conservering van de publicaties en

het behoud van de mogelijkheid tot raadpleging ervan op lange termijn, zulks met behoud van integriteit van de inhoud van de publicaties, en met zorg voor behoud van de functionaliteit ervan en voor de erop rustende persoonlijkheidsrechten.

De KB mag, slechts voor zover dat noodzakelijk is voor conservering, de publicaties kopiëren, in een andere structuur opslaan en technische beveiligingsmaatregelen ongedaan maken.

Zo mogelijk en zo nodig neemt de KB met de uitgever contact op over specifieke conserveringsmaatregelen.

In publicaties die vanwege conservering door de KB zijn verveelvoudigd zal, duidelijk kenbaar voor de gebruiker, worden vermeld dat het een KB-versie betreft en dat voor eventuele afwijkingen van het origineel de oorspronkelijke uitgever geen aansprakelijkheid aanvaardt.

4. Beschikbaarstelling

De beschikbaarstelling van gedeponeerde elektronische publicaties is aan strikte beperkingen onderhevig. De KB acht zich gebonden aan de voorwaarden die individuele uitgevers verbinden aan deponeren, zowel wat betreft het raadplegen van publicaties als het downloaden van daarin opgeslagen informatie. Tenzij met uitgevers anders is overeengekomen, kunnen gedeponeerde elektronische publicaties uitsluitend ter plaatse worden geraadpleegd door geautoriseerde gebruikers via technische voorzieningen die functioneel zijn gescheiden van het openbaar toegankelijke KB-netwerk.

Geautoriseerde gebruikers zijn:

- Medewerkers in dienst van de KB en die door de KB zijn geautoriseerd om gebruik te maken van de gedeponeerde elektronische publicaties
- Individuele houders van een KB-pas

Depotmateriaal wordt niet uitgeleend. Het is gebruikers wel toegestaan een print te maken van een klein gedeelte van het werk of van enkele artikelen voor eigen gebruik. Tevens is het gebruik van gedeponeerde elektronische publicaties toegestaan als bron voor het maken van een kopie op papier ten behoeve van interbibliothecair leenverkeer binnen Nederland, behoudens eventuele aanspraken van Stichting Reprorecht.

Downloaden is alleen toegestaan voor eigen studie en gebruik. De KB monitort het gebruik om misbruik te kunnen signaleren en zal, in alle redelijkheid, stappen ondernemen om dit misbruik tegen te gaan. De KB waarborgt de uitgevers een goede toegang tot de eigen publicaties.

5. Gebruiksgegevens

De KB draagt zorg voor (de ontwikkeling van) statistische gegevens over het gebruik van in het e-Depot opgeslagen publicaties, waarbij aan het Nederlands Uitgeversverbond periodiek (in principe 1x per jaar) algemene gegevens beschikbaar gesteld zullen worden. Daarnaast zullen individuele uitgevers inzage krijgen in statistische overzichten met betrekking tot hun eigen publicaties.

6. Financiële aspecten

De KB draagt zorg voor de investeringen in de infrastructuur voor opslag en

raadpleging van elektronisch depotmateriaal en draagt de kosten voor de conservering ervan. Bij de financiering van de KB door de overheid wordt ervan uitgegaan dat uitgevers in principe hun publicaties 'om niet' aan het Depot afstaan. De verdere opbouw en instandhouding van het Depot staat of valt met de bereidheid van de uitgevers om medewerking te verlenen conform dit principe.

7. Vrijwaring

De uitgevers vrijwaren de KB van enige aanspraak door derden jegens de in het kader van deze regeling geleverde publicaties.

8. Duur

Deze regeling treedt in werking per 1 juli 2005 en geldt voor onbepaalde tijd. Elke drie jaar of zoveel vaker en eerder als door een der partijen gewenst zullen het Nederlands Uitgeversverbond en de KB deze regeling evalueren en zo nodig bijstellen. Ieder der partijen bij deze regeling kan deze regeling schriftelijk opzeggen met inachtneming van een opzegtermijn van zes maanden.

TOELICHTING

Depot en het Nederlands Bibliografisch Centrum

Het verzamelen, bibliografisch ontsluiten en bewaren van Nederlandse publicaties is een taak van nationaal cultureel en wetenschappelijk belang. Deze nationale taak wordt vervuld door het Depot van Nederlandse publicaties in de KB. Ter bevordering van het Depot en van het totstandkomen en verspreiden van bibliografische informatie op het terrein van de Nederlandse Bibliografie is in 1983 het Nederlands Bibliografisch Centrum opgericht.¹ In 2002 hebben het NUV en de KB de bestaande bilaterale overeenkomst over het deponeren van publicaties aan de KB onder de vlag van het NBC, hernieuwd. Het algemeen bestuur van de NOTU (nu Groep Publiekstijdschriften) heeft in 1995 afzonderlijke aanbevelingen tot gratis levering van publiekstijdschriften aan het Depot uitgebracht. Het bestuur van de NDP (nu groep NDP) heeft in 1999 aanbevelingen uitgebracht over gratis levering van dagbladen

In de overeenkomst tussen het NUV en de KB is een verwijzing opgenomen naar het Reglement Handelsverkeer, dat de uitgever van boeken verplicht om één exemplaar van een algemeen, school-, of wetenschappelijk boek toe te zenden aan de KB ten behoeve van het Depot. Het Reglement is vervallen bij de inwerkingtreding van de Wet op de vaste boekenprijs op 1 januari 2005. De indieners van de wet gaan er echter van uit dat de bestaande afspraken tussen het NUV en de Koninklijke Bibliotheek over afdracht aan het vrijwillig depot onverkort kunnen worden voortgezet.

In aansluiting op de bestaande depottaak worden sinds 1994 door de KB ook elektronische publicaties verzameld, bibliografisch ontsloten en bewaard, als neerslag van het nationaal cultureel erfgoed ten behoeve van wetenschap en studie. Voor het e-depot is een speciale technische infrastructuur ontwikkeld: het Digital Information Archiving System (DIAS). Voor de deponering van elektronische publicaties is in 1999 een afzonderlijke regeling getroffen met het Nederlands Uitgeversverbond. Deze regeling is na een evaluatie herzien en, namens de ledenbedrijven die dit aangaan, aanvaard in de algemene ledenvergadering van het Nederlands Uitgeversverbond d.d. 20 juni 2005.

Ad 1. Deponeren van elektronische publicaties

Deze regeling heeft betrekking op zowel offline als online elektronische publicaties met Nederlands imprint. Voor alle elektronische publicaties geldt dat een computer nodig is om ze te kunnen 'lezen'.

¹ Het NBC is een samenwerkingsverband van de Koninklijke Bibliotheek, het Nederlands Uitgevers Verbond (NUV), de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak (KVB), het Centraal Boekhuis bv (CB), de Nederlandse Boekverkopersbond (NBb), NBD/Biblion en Boek.be.

Offline publicaties zijn publicaties die zijn uitgebracht op een medium dat los van een computer of netwerk kan worden gedistribueerd en bewaard, bijvoorbeeld alle vormen van de compact disk (zoals cd-rom, cd-video, dvd), diskettes, tapes en dergelijke. Offline publicaties worden veelal alleen in een stand-alone-configuratie gebruikt, soms wordt er van hetzelfde product ook een netwerkversie uitgegeven. Online publicaties zijn publicaties die zijn bedoeld voor gebruik in een netwerk; dit kan zijn een lokaal netwerk, maar bijvoorbeeld ook internet.

Het begrip Nederlands imprint komt uit de wereld van het gedrukte boek en biedt bij elektronische publicaties niet altijd voldoende houvast. Criterium voor deponering is dat de publicaties onderdeel uitmaken van het Nederlandse cultureel erfgoed, ter beoordeling van de KB als nationale bibliotheek. Met uitzondering van toepasingsprogramma's en spelletjes komen in principe alle elektronische publicaties voor deponeren in aanmerking: elektronische publicaties met *full-text* (veelal aangevuld met grafische presentaties, beeldmateriaal e.d., zoals in elektronische tijdschriften), maar ook multimedia (geïntegreerde presentatie van beeld, geluid, spraak, tekst) en databanken. Dynamische databanken, waarvan de inhoud zeer frequent verandert, vallen in principe binnen de regeling, maar om praktische redenen zal de KB deze databanken nog niet actief verzamelen. Deponeren van dynamische databanken vergt een afzonderlijke aanpak. De KB zal in overleg met uitgevers onderzoek doen naar de mogelijkheid om ook deze databanken in een of andere vorm te bewaren en voor onderzoek toegankelijk te houden.

Ad 3. Bewaring

Bij de bewaring van elektronische publicaties treden verschillende problemen op: de drager veroudert, en de gebruikte programmatuur en het benodigde besturingssysteem raken in onbruik. Een ander probleem bij de bewaring is software die maar voor beperkte tijd bruikbaar is. De regeling voorziet in heldere afspraken die inhouden dat de KB ervoor zorgdraagt dat de elektronische publicaties raadpleegbaar blijven. Alle elektronische publicaties worden daartoe opgeslagen in het e-Depot van de KB, waarvan het Digital Information Archiving System het technische hart is. De regeling voorziet er in dat de KB de mogelijkheden krijgt om de garantie van duurzame bewaring waar te maken, zoals toestemming om te mogen converteren, terwijl de uitgevers ervan verzekerd zijn dat de daaruit voortvloeiende wijzigingen geen afbreuk doen aan het oorspronkelijke product. Wanneer conservering niet mogelijk is zonder dat aanmerkelijke erosie van het oorspronkelijke product optreedt, zal de KB voor advies contact opnemen met de desbetreffende uitgever wanneer deze nog te traceren is. Voor het overige voert de KB conserveringshandelingen onder eigen verantwoordelijkheid uit.

Ad 4. Beschikbaarstelling

Het e-Depot is alleen toegankelijk voor geautoriseerde personen voor gebruik ter plaatse. Toegang op afstand (remote access) is in het kader van deze regeling uitgesloten. Desgewenst kunnen hierover afzonderlijke afspraken met de KB worden gemaakt. Houders van een jaar- of weekpas zijn op naam bij de KB geregistreerd. Bij bezoek voor één dag, waarbij de faciliteiten beperkt zijn, wordt een toegangspas uitgereikt zonder registratie op naam. Alle opvraagacties uit het e-Depot worden

automatisch vastgelegd. De KB zal het gebruik van depotmateriaal 'real time' monitoren, waarbij misbruik onmiddellijk kan worden gesignaleerd en de klant direct kan worden aangesproken.

Om toegang te krijgen tot de gedeponeerde elektronische bestanden dienen individuele houders van een KB-pas gebruik te maken van de werkstations in de daarvoor bestemde publieke ruimten in de KB. Geautoriseerde gebruikers zullen door de KB worden geïnformeerd over de voorwaarden waaronder depotmateriaal, conform deze regeling, beschikbaar wordt gesteld.

Aanvragen in het kader van *interbibliothecair leenverkeer*, die via het NCC/IBL systeem² binnenkomen en die een artikel uit een periodiek in het Depot betreffen, worden gehonoreerd door toezending van een papieren kopie van het artikel. Het gebruik van het Depot voor dit doel is beperkt, tot op heden vrij constant en behoudens eventuele aanspraken van Stichting Reprorecht. De KB kan voor dit gebruik met de individuele uitgevers aparte afspraken maken/hebben gemaakt. De KB wil als onderdeel van de landelijke informatie-infrastructuur een beperkte rol in het IBL blijven spelen. De dienstverlening is niet kostendekkend; omzetvergroting of commerciële exploitatie wordt niet beoogd. Voor grote internationale wetenschappelijke uitgevers fungeert de KB als een officieel archief, waarvoor afzonderlijke overeenkomsten zijn gesloten. In deze regeling wordt aangesloten bij de inhoud van deze overeenkomsten, die beperkt gebruik van het e-Depot voor interbibliothecair leenverkeer IBL toestaan.

Vertrekpunt voor gebruik van het Depot is dat uitgevers dezelfde voorwaarden zullen willen hanteren als bij ander gebruik. *Downloaden* (het maken van een elektronische kopie op een andere gegevensdrager of voor verzending per e-mail) van publicaties uit het e-Depot is alleen toegestaan voor eigen studie en gebruik. Niet toegestaan is het systematisch kopiëren en downloaden van gehele afleveringen van tijdschriften, en van substantiële delen van e-books, databanken etc. Gedeponeerde offline publicaties (bijv. op dvd), waarbij installatie van een programma vereist is, kunnen uitsluitend beschikbaar worden gesteld via speciale werkstations (zgn. reference workstations) waarop geen download-faciliteit bestaat. Het beleid van de KB is er op gericht dat geen gehele werken worden gekopieerd, voor zover het commerciële belang van de uitgever in het geding is. De KB laat zich hierbij mede leiden door de Auteurswet.

Via een standaardformulier heeft de uitgever de mogelijkheid om bijzondere voorwaarden te stellen. Deze aanpak voorkomt dat de uitgever steeds opnieuw voorwaarden moet formuleren. Het mogen maken van een print voor eigen gebruik wordt binnen dezelfde voorwaarden als voor het eigen gebruik fotokopiëren (artikel 16 b Auteurswet 1912) toegestaan. Voor een indicatie van deze voorwaarden kan worden verwezen naar de normen die gelden voor de overname van korte gedeelten in onderwijspublicaties, zoals readers. Een kort gedeelte is in deze readerregeling nooit meer dan 10.000 woorden uit een zelfde publicatie, dat is circa 25 pagina's print A-4 formaat. Voor het maken van een print is de gebruiker een kostprijsvergoeding verschuldigd aan de KB.

² Nederlandse Centrale Catalogus / Interbibliothecair leenverkeer: het landelijke systeem voor het zoeken en opvragen van publicaties in Nederlandse bibliotheken.

Ad 5. Gebruiksgegevens

Vertrekpunt van partijen bij deze regeling is de huidige situatie waarbij de KB circa 10.000 ingeschreven gebruikers kent, die van de KB, doorgaans als last resort, slechts beperkt gebruik maken.

Ad 6. Financiële aspecten

De KB draagt de zorg voor de ontsluiting van de gedeponeerde publicaties, de investeringen in de infrastructuur voor opslag en raadpleging en draagt de kosten voor de conservering ervan.

De uitgevers stellen hun publicaties in beginsel om niet ter beschikking van de Depot, zoals in vele landen wettelijk is voorgeschreven. Dit is ook overeengekomen in de bindende regeling voor het deponeren van boeken, zij het dat daarin een prijsgrens van 250 euro is opgenomen; daarboven mag de uitgever de prijs verminderd met 25% in korting brengen. Deze uitzondering betreft met name boeken met een relatief lage oplage en relatief zeer hoge reproductiekosten. Voor elektronische producten zijn er doorgaans juist relatief lage reproductiekosten, zodat hier niet gekozen is voor een prijsgrens.

Overkoepelende depotregeling

Het NUV en de KB hebben bij de totstandkoming van deze herziene regeling afgesproken om uiteindelijk één overkoepelende depotregeling tot stand te brengen, waarin de bestaande regelingen voor verschillende media worden samengebracht, een en ander in afstemming met de KVB.